

לדופקי בתשובה

בס"ד
עשיק פל' נח
שנת תשי"ע לפ"ק
שנת ח'
[כל הזכויות שפירות]

מעלות והמאות תיקובל בתשובה
אצל העורך חו' שלמה עוד קליין
מס' הפקס' 00442071836956
מס' הפלאפון 07727197313
המחיר: חבתי "ניידול תורה"
שי"י ביחיד דחסידי בעלזא
(קולוס רד) לונדון יצ"ו
בנשאות כ"ק מרן אדמיר שליט"א

נשאר בו נשמתו כיון דשכינתא תמן ולא שלטה שם רוח מסאבותא כלל אפילו שהוא יש בתוך עשרה עכ"ל].
ג) וכן מצינו לעוד גדולים שלא הקפידו בזה, עי' שו"ת שיח יצחק (להגאון מוערבו או"ח סי' ב') שהחת"ס לא הקפיד בזה, וכן תלמידו המהר"ם שיק לא הקפיד בזה, וכן בדינים והנהגות להחזו"א (פ"א אות ו') שהחזו"א לא נמנע מלדבר דברי תורה נגד מי נט"י שחרית.

דברי הגה"ק מצאנו ז"ע שהחיד"א בעצמו חזר בו

ד) וביותר מזה ראה בס' אורחות חיים (סי' ד' סק"ח) בשם ס' נחלה לישראל (בהלכה למשה סי' נ"ג) ששמע מהגה"ק מצאנו שהחיד"א בעצמו חזר בו ממ"ש שאסור לקרות כנגדם. [ובשו"ת וישב הים סי' ב' עמ' לב בהערה מתחת לקו כתב עי' דנראה שהסמכה תמוהה גדולה חכמי הספרדים ממשכי דרכו של ג"ע החיד"א ז"ל לא הוכירו ממנה כלל, וצ"ב, עכ"ל. גם בשו"ת יין הטוב ח"א סי' י"ב כתב עי' דהיא פלא, שהרי האחרונים הספרדים שהיו מעט בדורו ואחריו הם כתבו בשמו להחמיר, ולא שמעו שחזר בו, עיין שלמי ציבור, וקמח סולת, וזכור לאברהם, עכ"ל].

האחרונים שהעתיקו דברי החיד"א למעשה, והחזיקו בזה למעשה

ה) ומאידך מצינו להרבה אחרונים שהעתיקו את דברי החיד"א להלכה, ומכללם: השע"ת הנ"ל, חסד לאלפים (סי' ד' סק"א), משמרת שלום להגה"ק מדוידנוב (סי' ד' סי' ו) בן איש חי (תולדות, ט' כה"ח סי' ד' סק"ג) וקצוה"ש (סי' ב' ס"ה), ועוד. וכן הקפיד בזה כ"ק מרן הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע (עי' בסמוך אות ו'), וכן ה' מורה הגר"ש אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה ח"א פ"כ סעי' ז'). ובאורחות רבינו (ח"א עמ' ט') שהקה"י הקפיד בזה.

ה) ולכן נראה למעשה דבמקום שאין חשש ביטול תורה או איחור סוף זמן ק"ש וכדומה יש להקפיד בזה לכתחילה. ועי' גם בשו"ת תורת יקותיאל (שם) לאחר שהאריך בזה מסיק בזה: אמנם למעשה ללמוד אצל מי נט"י שחרית בודאי המחמיר תע"ב, ולא כהדיוט להיות בכלל הפטור מ"ד ועשאו נקרא הדיוט וכו' כיון דיש דיעות להחמיר וכו', בשגם י"ל הד"ח כל אמת תפסו והי' אא"ק וטהור ולא חל עליו רוח מסאבא עיין השיב משה או"ח סי' ה' כ"כ רבינו אא"ק ד"ח זי"ע לא הקפיד מה"ט והמחמיר לאו חסיד שוטה יקרא וכו', אבל הסומך להקל בודאי לא ידאג כי תורתו ותפלתו יוכל לעלות לאבינו שבשמים ויש לנו על מי לסמוך להקל בלי מיחוש כלל עכ"ד. גם הגאון מסעראצק (בהמאסף שם) לאחר שהביא את דברי הר"ח מצאנו, סיים: כיון שהרגלינו אבותי להזהיר בזה הרגלנו להקפיד בזה.

אם מועיל ביטול

ו) הנה מצינו בשו"ע (סי' ע"ז) דאף שאסור לקרות ק"ש כנגד מי רגלים, מ"מ מהני ל' ביטול, והנה ישנם מאחרונים שרוצים להחמיר כאן יותר דאפילו ביטול לא מהני, גם הגאון מסעראצק הנ"ל כותב שהוא החמיר אף ע"י ביטול. אמנם עי' בתורת יקותיאל (שם) שדן בזה ומסיק בזה: המחמירים שלא יועיל ביטול עשינו סמוכין מ"ט דליכא התנגדות, אכן דוקא לגבי סכנה לענין הילוך ע"ג כאשר בארתי, משא"כ ללמוד אצלן ודו"ק, עכ"ד. ע"ש שכותב דכן הוא נהג.

גם במשמרת שלום (שם) מעתיק מדברי האשל אברהם (סעי' ט') דמהני ל' ביטול ברוב כמש"כ החכם צבי לגבי מי רגלים. וכן בכה"ח (שם) מעתיק מדברי הרוח חיים דמהני ל' ביטול כמו במי רגלים, וכ"כ עוד כמה אחרונים. וכן הביא בשו"ת שבת הקהתי (ח"ב סוס"ג) דכ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע נהג להכין עוד כלי עם רביעית מים לשפוך לתוך מי הנטילה, ואמר דלא חמיר ממי רגלים דמהני ל' רביעית.

והנה דין ביטול מי רגלים מבואר שם בשו"ע ובגו"כ, דאם מטיל רביעית מים על גבי המי רגלים מהני אפילו אם השתין הרבה יותר מרביעית, ובמשנ"ב (סק"ז) הביא מהח"צ דאם השתין פחות מרביעית אין צריך רביעית אלא סגי ברוב. עוד מבואר שם בשו"ע דרביעית הוה אין חילוק אם היה בכלי תחילה ואח"כ השתין שם, או שהשתין קודם ואח"כ נתן שם הרביעית.

ולפי כל הנ"ל יש לנו עצה פשוטה למי שרוצה לקרות ק"ש כנגד מי הנטילה, שישפוך לתוכו רביעית מים שבודאי בדרך כלל נשארים רביעית מים בכלי הנטילה. ולפי מה שנתבאר דגם קודם הנטילה מהני שפיכת רביעית, בלא"ה אין שום חשש שהרי כשממלאים כלי עם מים בלילה לפני השינה, אזי כשמביאים אותה מהברז עד המיטה בדרך כלל נשפך קצת (אף יותר מרביעית) מן הכלי להספיל, ונמצא דכשנוטל ידיו בבוקר כבר יש שם רביעית מים טהורים ומי הנטילה מתבטלים שם, ואין שום חשש.

שאלה. האם מותר לומר דברים שבקדושה נגד מי נט"י שחרית. וכגון הקם מאוחר לפני סו"ז ק"ש האם יכול לקרות ק"ש קודם שהוציא מחדרו את מי הנטילה.

תשובה.

[א]. מדינא אין קפידא בזה, אך מובא בכמה ספרים שלכתחילה יש להקפיד בזה, ולכן במקום שאין חשש ביטול תורה או איחור סוף זמן ק"ש וכדומה, נכון להקפיד בזה.

[ב]. ואמנם יש עצה לבטלם ע"י ששופך עליהם רביעית מים אחר הנטילה, ואז אין חשש בזה לכו"ע. ויכול גם לבטלם ע"י שישפוך רביעית מים לתוך הספל קודם הנטילה [והנה בדרך כלל כשממלאים כלי עם מים בלילה לפני השינה, אזי כשמביאים אותה מהברז עד המיטה בדרך כלל נשפך קצת מן הכלי להספיל (אף יותר מרביעית), ונמצא דכשנוטל ידיו בבוקר כבר יש שם רביעית מים טהורים ומי הנטילה מתבטלים שם, ואין בזה חשש כלל].

דברי החיד"א שהחרדים נוהרים בזה, ותמיהות עליו

א) החיד"א בברכי יוסף (סי' ד' סק"ד) כתב שמנהג החרדים לדבר ה' שלא לקרות ולברך נגד המים שנטלו בהם שחרית, ושכן נהג הגאון מופת הדור רבי חיים אבועלפיה ז"ל. והעתיקו השע"ת (סק"ח). ובודאי שאין זה מדינא, אלא שוהו מנהג חסידות, וכלשון החיד"א "מנהג החרדים". וכ"כ בס' תפארת אדם (לא' מחכמי הספרדים סי' א') דשלא לברך לפני המים לא בא מפורש בשום ספר דרך אזהרה רק שכן היו נוהגים החרדים אל דבר ה' ומהר"ח ז"ל, ולגרמיהו הוא דעבדי ממת חסידות. וכ"כ בס' פקודת אלעזר (סי' ד' ס"א), וע"ע יפה ללב (ח"א סי' ד' סק"י"ב) ובמה שהביא בזה בספר מנחת גדעון (עמ' ק"א).

ב) ואמנם הגה"ק הדברי חיים מצאנו זי"ע חלק על החיד"א, וכמו שמביא בס' תוס' חיים על החיי אדם (כלל ב' בהערה שם), וז"ל: וכן שמעתי בשם הרב הגה"ח מצאנו שאמר להקל בזה כי לא חמור המים שנטלו בהם הידים מהידים עצמן קודם נטילתן ולא מצאנו שיהיה אסור לקרות כנגדם, וע"ל כלל ל' סוף ס"ב שדעת המחבר שיותר להצטרף מי שישן למנין, ואף שרוה"ט שורה עליו, ומכ"ש במים שנטלו בהם הידים, ואכמ"ל יותר, עכ"ל. וכן מובא דבר זה בפסקי תשובה (סי' ב'), ובהדרת קודש (עמ' מ"ה) בשם הגה"ק משינאוא בשם אביו זי"ע. וכן הביא בשו"ת ציץ אליעזר (חס"ז סי' א' בסופו) ממש"כ הגאון מסעראצק בירחון המאסף ששמע דבר זה מפי הגה"ק מצאנו זי"ע, והביא עוד רא"י ממש"כ בס' מעבר יבק שיותר לומר דברים שבקדושה נגד המת, אע"פ שרו"ר שורה עליו. ובשו"ת תורת יקותיאל (ח"א סי' ב') הביא ששמע מאביו ששמע מצדיק א' שבעצמו ראה בצאנו שלא שפכו המים ולמדו ואמרו דבר שבקדושה אצלה, והיא מעשה רב. וע"ש שהאריך שם מאוד בזה, ודחה שם דברי חכ"א שרצה לסתור את ראיות הד"ח. וע"ע בשערי אהרן (על השו"ע סי' ד').

ובשו"ת חלק לוי (או"ח סי' ג') הקשה עוד יותר מזה, וז"ל: וגם מה שהביא בשע"ת מברכי יוסף וכו', צריך ישוב לענ"ד דהרי גם קודם נטילה מותר לברך ולקרות אע"פ שרו"ר שורה על ידיו ממש, וא"כ מכש"כ דתיהי שרי לברך ולקרות נגד המים שרו"ר שורה עליהם, עכ"ל. והיינו דבגמ' ברכות (ס':) איתא, כי מתער אומר אלקי, נשמה וכו', כי שמע קול תרנגולא לימא, ברוך אשר נתן לשכוי בינה וכו' וכו', כי משי ידיה לימא ברוך אקב"ו על נטילת ידים, ע"כ. וכתב הרא"ש (סוס"י כג) דמלשון שסידרם הגמ', משמע שיכול לברך כל אלו הברכות קודם נטילת ידים, וכ"כ הרשב"א בתשובה (ח"א סי' קנ"ג) והטור (סי' מ"ו). מוכח דמדינא דגמרא והפוסקים אין איסור לברך וקם נט"י שחרית ואף שרוח רעה שורה על ידיו, אין בכך כלום ומותר לברך וכל שכן כנגד מי נט"י שחרית.

[אמנם על הרא"י ממה שיותר להצטרף מי שישן למנין, ראה בקובץ דברי תורה (ליובאוויטש קובץ י"ג עמ' ס"ו) שכתב שם חכ"א להעיר ע"ו ממש"כ בשו"ת מהר"י אסאד (סי' כ"ו) וז"ל: דלמא האי דוורה דוקא בישן יחידי מיירי אבל כה"ג שהיו עשרה ושכינת' שריא בגוויהו אע"ג דא' מהם ישן אולה שכינתא מינייהו? וממילא

ז) והנה הכה"ח כותב דהא דסגי בהטלת רביעית מים היינו לנטילת אדם אחד אבל לשני בני אדם בעי שני רביעיות ולשל שלש שלשה וכן לעולם, כמו שנפסק בשו"ע לענין מי רגלים. אך נראה דאין צריך לחוש לזה, דע"ש במשנ"ב (סק"ח) שהביא דהרשב"א חולק על השו"ע ושכן הסכים הגר"א, ודעת המגן גיבורים דאין כאן מחלוקת, ולכו"ע אם אחר שהשתינו שם שני בני אדם שופך המים סגי ברביעית אחד, ורק אם השתין ושפך שם מים, ואח"כ השתין שם שני צריך עוד הפעם לשפוך רביעית. וממילא כאן לענין מי נטילה אפילו אם נטלו כמה בנ"א את הידים באותו כלי, אין צריך אח"כ לשפוך רק רביעית אחת, ואפילו אם לא ננקוט כהמגן גיבורים שם במי רגלים ונפרש דברי השו"ע כפשוטם, מ"מ בזה שהיא רק חומרא בעלמא וכמנש"ת בודאי דיש לסמוך ע"ז, ופשוט.

שאלה. צעצועים לילדים, שמופעלים ע"י קפיץ (ספרינג) בלי בטריה, וכגון מכונות קטנות שמפעילים הקפיץ וע"י כן המכונות נוסע מאליו, האם מותר לילדים לשחק בזה בשבת.

תשובה. יש להתיר לילדים לשחק בהם, אך רק אם אינם משמיעים קול.

עריכת שיעור שבת

א) מצינו בפוסקים שאסרו לערוך שיעור שעת מלכת משום איסור מכה בפטיש, וז"ל השו"ע (סי' של"ח ס"ג): זוג המקשקש לשעות עשוי ע"י משקלות, מותר לערכו ולהכינו מבע"י כדי שילך ויקשקש כל השבת, ע"כ. וכתב במשנ"ב (סקט"ו) בשם הפמ"ג והח"א דאבל בשבת לא מיבעיא דאם עמד דאסור להכינו שילך, ויש בזה איסור תורה לכחמה פוסקים דהוי בכלל תיקון מנא, אלא אפילו בעודו הולך אסור ג"כ למשוך המשקלות שלא יפסק הלכו וכו' ע"ש עוד, וע"י גם בשע"ת (סק"ב). וע"י בשע"ח צ"ט (טו) דזהו דלא כדעת הפנים מאירות שמיקל בזה, ובאמת כדברי הפמ"ג אכן ס"ל לעוד רבים מהפוסקים, ע"י דע"ת (סי' של"ח ס"ג) וע"י בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ט' אות ב') שמביא הרבה פוסקים שמתירין, אך מסיים שלמעשה אין לזוז מפסק המשנ"ב שהכריע כדעת המחמירין. וע"י גם בשו"ת נשמת שבת (ח"ו סי' ש"ט) שליקט כל הידיעות והשיטות שנאמרו בזה, וע"ש שגם המתירים כתבו שכבר נתפשט המנהג להחמיר בזה.

והנה הפוסקים המתירים לא חששו לאיסור מכה בפטיש ותיקו"מ בזה, כיון שתשמישו תמיד שמפעם לפעם הוא מפסיק הילוכו ומעריכים אותו מחדש, ונמצא שאין לחשוב כלל את העריכה כתיקון מנא או מכה בפטיש. ובביאור דעת האוסרים, כתב במנחת שלמה (שם) "שהשעון תיקונו הוא שיהא נמצא תמיד במצב כזה שיוכל להורות את השעה ואין שום תועלת בזה שהשעון פוסק מפעם לפעם את הילוכו ולכן הו"ל ככלי שדרכו תמיד להתקלקל וצריכים בכל פעם לתקנו".

סברות לחלק בין עריכת שיעור למשחק המופעל ע"י קפיץ

ב) ועפ"י יש לדון בדין משחקים המופעלים ע"י קפיץ אם זה דומה לעריכת שיעור שנתבאר דנקט' לאיסור, או דיש לחלק דשאני הכא שעשוי לפסוק מיד, ואכן הגרשו"א זצ"ל בשש"כ (פט"ז הע' לט) כותב להתיר מטעם זה, משום: "דשאני התם שהקפיץ לא רק דוחף גלגלים לשעה מועטת אלא ערוך ומתוקן הוא למען דעת בו את הזמן הנכון, וכ"ה בכינון של שיעור מעורר, משא"כ בני"ד שהצצוע ע"י נדחף כמה מטרים ושוב מפסיק לפעול". גם בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ב אות ג') מתיר מטעם שעשוי להפסיק מיד, וכ"כ להתיר הגרע"י בספרו הליכות עולם (ח"ד עמ' רמא). ומאידך בשלמי יהודה (פ"ה סי"ב) מביא בשם הגריש"א שליט"א דאסור להפעילו כמו בשעון וס"ל דאין לחלק דזהו רק לזמן קצר, ומ"מ ס"ל דאינו מוקצה כיון דאפשר לשחק בו בלי להפעילו, וכ"כ להחמיר בחוט שני (ח"ב עמ' ער"ה).

ג) והגרשו"א זצ"ל לפי הסברו הנ"ל באיסור עריכת שיעור, כותב (במנש"ת סי' ט' שם, וביותר בשש"כ פט"ז הע' ל"ט) סברא נוספת לחלק בין עריכת שיעור להפעלת צצוע ע"י קפיץ, וכלשונו: דשאני התם [בעריכת שיעור] שיעקר תפקידו של השעון להיותו תמיד נכון ולהראות את השעה, ולכן בכל פעם שהילוכו נפסק, הו"ל נחשב כקלקול, ובכל פעם שמכונן אותו ומחדש הילוכו, הו"ל נחשב כתיקון, משא"כ כאן, שא"א כלל לקבוע שהפעלת הקפיץ נחשבת לתיקון וההפסקה לקלקול, מכיון שכמו שצריכים שיעבוד בשעת הצורך, כך צריכים גם להפסקתו בשעה שאין בו צורך, ולכן יש לחשוב את ההפעלה כמשממש בכלי, ולא כמתקן גוף הכלי, ע"כ.

ד) זאת ועוד, הרי בדרך כלל צעצועים אלו ראויים למשחק גם בלי הפעלת הקפיץ, וא"כ הו"ל כלי גם בלא"ה ולא שייך בזה תיקון מנא, ומטעם כתב בשו"ת באר משה (ח"ו סי' ל"ב) בפשיטות להתיר הפעלת צעצועים אלו, וכ"כ בשו"ת נשמת שבת (ח"ו סי' ת"ח).

ידון בדעת החזו"א בזה

ה) אלא שלהחזו"א ביאור אחרת באיסור עריכת שיעור, ולדעתו יתכן שיש לאסור גם עריכת קפיץ, ע"י בחזו"א (סי' נ' אות ט') שחולק על הח"א וס"ל דאין בזה

משום איסור תיקון מנא, כיון שהשעון עשוי להפסיק, וכך דרכו תמיד לחזור ולעורכו וכדעת המתירים, אלא הטעם הוא כיון "שע"י עריכתו יוצר כח חדש בהמסובב שידחוק האופנים שינועו כולם", וסברא זו דומה לשיטת החזו"א הידוע באיסור הפעלת חשמל.

וכתב הגרשו"א במנש"ת (סי' ט' הע' 6) "ומסופקני לפי"ז בצעצועי ילדים דאף שהתנועה הנעשית ע"י עריכת הקפיץ היא רק לשעת פורתא וגם אין זה בגדר תיקון כי אם שימוש גרידא גרידא, מ"מ אם בעריכת שיעור הוא סובר דחשיב בגלל זה שיוצר בו כח חדש תיקון כזה שיש עליו חיוב חטאת, אפשר דה"ה נמי לשעת פורתא אע"א דאין זה חשיב כהעמדה על תכונתו, מ"מ מחמת הכח החדש שהוא יוצר בו אפשר דאסור עכ"פ, מדרבנן.

אך הרי נתבאר שגם בעריכת שיעור לא חששו כלל לאיסור תורה בגלל כח חדש של תנועה כי מלבד שרבו המתירים על האוסרים, הרי גם האוסרים לא אסרו אלא מפני שחוששים דחשיב כמקולקל וכעושה כלי מחדש אבל לא בגלל כח חדש במסובב, שהרי לענין עריכת שיעור כדי שיצלצל בשעות קבועות כתבו כולם דאיסורו רק משום השמעת קול אע"ג שגם בזה הוא דוחק על האופנים שינועו" עכ"ד.

ו) עוד הוסיף הגרשו"א להקשות על החזו"א (מנש"ת סי' י"א אות ג') וז"ל: "גם צ"ע דמאי שנא מפתיחת דלת שחוזרת ונסגרת ע"י קפיץ, דאע"ג שבפתיחתה הוא מותח קפיץ כדי שתסגר הדלת מאיליה בחזרת הקפיץ למצבו הקודם ואפ"ה מותר ודאי לפתוח דלת כזו בשבת".

אלא שעל קושיא זו האחרונה, ראה בקובץ צפונות (ח"א עמ' ס"ג) שהאריך הגר"ח פ"ש שיינבערג שליט"א ליישב קושיא זו, ומסקנת דבריו: "וא"כ בזה לכאורה יהא אפשר לחלק בין קפיץ שבשעון להא דדלת, דבשעון אין הקפיץ עומד בפ"ע אלא הוא בתערוכות כלי מסובך מאד המורכב מכמה וכמה חלקים שאי אפשר לעשותו אלא על ידי אומן ובתיקונו איתעביד להו דבר חשוב המוכיח על כח יצירתו של אומנות ואע"פ שאין בפעולת עריכתו משום מעשה אומנות מ"מ ע"י איתעביד דבר חשוב ויש בלשונו בני אדם שם מיוחד להתעסקות של עריכת השעון המוכיח שהדבר חשוב בעיניהן וההשתמשות בו היא השתמשות חשובה שדרכן דאנשי להקפיד עליו ולהצטער בהעדרו, ושלכן ס"ל להחזו"א שרעתן של בני אדם תקבע שהעמדתו על מתכונתו תהא פעולה חשובה מחמת תוצאתה ושחל בה דין מלאכה, משא"כ קפיץ המחזיר הדלת למקומה שאיננה אלא כלי פשוט שממעיין אותו ואח"כ הוא דוחה בחזרה וההשתמשות של החזרת דלת לא הוי השתמשות חשובה כ"כ ורק קצת ניוחאט שלא יהא צורך לטרוח קצת לסגרה וכל דרך השתמשותה בדרך טפל ואגב לפתיחת דלת ואין בתיקונה שום התעסקות מיוחדת וליכא בלשונו של בני אדם שום שם מיוחד המוכיח שהפעלת הקפדן עם פתיחת הדלת תהא פעולה חשובה, וגם עצם הכלי בדרך כלל לא מיקרי בשם מיוחד אלא טפל ונגרר בשם דלת ולכן בכה"ג דעתן של בני אדם תקבע שאין כאן דבר חשוב כ"כ ולא יחול בו דין מלאכה", עכ"ד.

ולפי דבריו י"ל שבצעצועים גם החזו"א יודה להתיר, משום דגם בזה ליכא בלשונו בני אדם שום פעולה חשובה בזה, וזה רק צצוע ילדים, ודו"ק. ובלא"ה כבר כתב הגרשו"א להוכיח מדברי כל הפוסקים שלא ס"ל כהחזו"א.

להלכה למעשה

ז) וע"כ מכל הנ"ל נראה דיש להקל למעשה להשתמש בצעצועים אלו, ומה גם דנתבאר די"ל דהכא גם החזו"א יהא מותר. והנה בשש"כ (שם) הלשון: "אין למחות בילדים המשחקים בהם", אך במנחת שלמה כתב להתיר בזה, וע"י גם בבנין שבת (ח"א עמ' קע"ג) ובשלחן שלמה (שבת ח"ג סי' שלח הע' ה') שהביאו שנסאל הגרשו"א למעשה אם מותר למתוח הקפיץ של כסא של תינוקים שמתנדנד ע"י מתיחת קפיץ, ופסק להתיר, הרי דלמעשה ס"ל להתיר ולא רק שאין למחות במקילין, וכבר נתבאר שכ"פ עוד פוסקים, וע"כ לילדים עכ"פ בודאי דיש להתיר. וע"ע בשש"כ (פט"ז סי"ד) דעכ"פ אם הם עשויים בהכרח להוציא ניצוצי אש או להשמיע קול אין כל היתר לשחק בהם.

פיראיות

המחלף מנעליו לכבוד שבת, איזה נעל חולץ תחילה?

החולץ מנעליו בעש"ק כדי לנעול אחרים המיוחדים לשבת, או כדי לנקותן לכבוד שבת, נראה שחולץ ימין תחילה.

הליכות שלמה ח"א פ"ב סכ"א, וע"ש דאע"פ שיש לפקפק על מש"כ בלוח ארץ ישראל שבעיו"כ חולץ של ימין תחלה מפני שהוא לצורך מצוה ע"ש, משום דסו"ס ה"י משום עינוי, וכמו"כ בערב ת"ב החליצה היא משום צער ואבלות, ובכגון דא אין מקום לכבד הימין, מ"מ בנד"ד שפיר מקדים של ימין כי הוא לשם מצות כבוד שבת.